Kulatý stůl „Ochrana dětí v digitálním prostředí“

Tereza Merhoutová[1], Kateřina Kloučková[2]

e-mail | tereza.merhoutova01@upol.cz

1 | Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, Katedra psychologie
2 | Univerzita Karlova, 1. lékařská fakulta a Všeobecná fakultní nemocnice v Praze, Klinika adiktologie

Dne 24. listopadu 2025 se v prostorách Senátu Parlamentu ČR uskutečnil odborný kulatý stůl s názvem „Ochrana dětí v digitálním prostředí“, který pořádala Stálá komise Senátu pro sdělovací prostředky pod záštitou jejího předsedy Davida Smoljaka.

Cílem setkání bylo propojit zdravotnický, sociální, regulatorní i evropský pohled na problematiku dopadů digitálních technologií na děti a dospívající, a zejména diskutovat možnosti jejich systémové ochrany v kontextu nové evropské legislativy – Nařízení o digitálních službách (Digital Services Act, DSA).

Setkání bylo koncipováno jako faktografická a osvětová platforma zaměřená na prezentaci dat, čísel a odborných poznatků. Program byl strukturován do dvou hlavních částí – diagnostické části věnované zdravotním, psychickým a vývojovým dopadům digitálních technologií a části zaměřené na regulace a legislativní ukotvení.

ZDRAVOTNÍ DOPADY DIGITÁLNÍCH TECHNOLOGIÍ NA DĚTI

Odborný blok věnovaný zdravotním a vývojovým dopadům digitálních technologií na děti a dospívající přednesly Zuzana Sadílková a Michaela Slussareff, které se ve svých vystoupeních vzájemně tematicky doplňovaly. Shodně upozornily, že digitální prostředí se vyvíjí rychleji než výzkumná data, a proto jsou i informace z roku 2023 v některých ohledech již nedostatečné – děti začínají technologie používat dříve, mění se struktura her i typy obsahu, kterému jsou děti vystaveny.

Zuzana Sadílková představila pohled pediatrů a shrnula konkrétní klinické dopady nadměrného užívání obrazovek. Uvedla, že již v roce 2021 98 % praktických pediatrů vnímalo negativní dopad technologií na děti. Mezi nejčastěji sledované oblasti patří:

- nadváha a obezita (zejména při více než 2 hodinách denně u obrazovek),
- poruchy spánku,
- zhoršení pozornosti a schopnosti soustředění,
- narušení neurovývoje, seberegulace a wellbeingu,
- vyšší výskyt psychických obtíží a závislostního chování.

Obrázek 1 | Uvítání na kulatém stole. Zdroj: Senát ČR

Dále zdůraznila, že uvedené obtíže mají často dlouhodobý a kumulativní charakter a jejich výskyt úzce souvisí s délkou času tráveného v digitálním prostředí. V pediatrické praxi se nejedná o izolované potíže, ale o vzorce obtíží, které se postupně prohlubují a mohou přetrvávat i v pozdějším věku.

Michaela Slussareff navázala, že hlavním zdrojem informací dnešních dětí jsou influenceři a sociální sítě, přičemž děti často nedokážou rozlišit reklamní sdělení od běžného obsahu. Upozornila, že děti vstupují do digitálního prostředí již ve velmi raném věku, často již v předškolním období, a že se zásadně proměňuje struktura her i typy obsahu, kterému jsou vystaveny.

Ačkoli existují obecná doporučení Světové zdravotnické organizace k času strávenému u obrazovek, v praxi jsou podle ní minimálně dodržována. Klíčový problém nespočívá pouze v samotné délce času stráveného online, ale zejména v tom, že online aktivity vytěsňují jiné vývojově zásadní činnosti – pohyb, hru, sociální kontakt, spánek a skutečné vztahy. U malých dětí se zároveň prokazuje pokles množství slov slyšených od dospělých i snížení dětských vokalizací.

Bylo zdůrazněno, že čas strávený u obrazovek ve 2 letech věku predikuje horší jazykový vývoj v 5 letech, přičemž u adolescentů s více než 8 hodinami denně u obrazovek se objevují i kardiovaskulární rizika. Při více než 2 hodinách denně narůstá rovněž výskyt symptomů ADHD. Významným rizikovým faktorem je také uklidňování dětí pomocí obrazovek, které narušuje rozvoj emoční regulace a posiluje impulzivní reakce.

Obě odbornice se shodly také na problematice tzv. technoference, tedy situací, kdy rodiče používají digitální technologie v přítomnosti dětí. Tento jev narušuje kvalitu interakcí, citovou vazbu i přirozený vývoj komunikačních dovedností. Zaznělo rovněž, že digitální technologie jsou dnes na úrovni Evropské unie čím dál častěji nahlíženy jako riziko veřejného zdraví, což se promítá i do nové evropské legislativy zaměřené na ochranu dětí.

Zmíněn byl také web DigiRozhledna (viz www.digirozhledna.cz) a potřeba systematického vzdělávání pediatrů a dalších odborníků pracujících s dětmi, aby byli schopni rizika digitálního prostředí včas rozpoznat a adekvátně na ně reagovat.

PERSPEKTIVA LINKY BEZPEČÍ: DĚTI, TECHNOLOGIE A PSYCHICKÁ ZÁTĚŽ

Za Linku bezpečí vystoupila Kateřina Lišková, která představila rozsah služeb této organizace pro děti a mladé lidi do 26 let i pro dospělé, kteří řeší situace týkající se dětí.

Linka se věnuje jak přímé krizové intervenci (telefon, chat, e-mail), tak prevenci prostřednictvím programů jako Linka bezpečí NAŽIVO či projekt Safer Internet. Důležitou roli hraje i pasivní poradenství formou webu, videí, blogů a podcastů.

Bylo uvedeno, že Linka bezpečí ročně eviduje až 10 000 kontaktů, přičemž více než třetina z nich se týká psychických obtíží. Podle prezentovaných dat tvoří témata přímo spojená s internetem zhruba 3 % primárních zakázek, technologie se však významně propisují i do dalších oblastí, jako jsou sebevražedné myšlenky, úzkosti či vztahové potíže. Mezi častá témata patří:

- kyberšikana (včetně trestněprávních rovin),
- „králičí nory“ online obsahu, vedoucí k omezení kritického myšlení a radikalizaci,
- srovnávání se s nereálnými vzory,
- osamělost, úzkost, narušené partnerské vztahy a rodinné fungování.

Zaznělo, že děti často nedokážou vyhodnotit nereálnost online obsahu, přesto se s ním silně identifikují. Mezi klíčová doporučení patřila podpora offline vztahů, rozvoj kritického myšlení, posilování sebehodnoty, omezení používání mobilů ve školách a systematické vzdělávání rodičů a učitelů v komunikaci s dětmi.

Obrázek 2 | Projev Michaely Slussareff na kulatém stole. Zdroj: Senát ČR

ČESKÝ TELEKOMUNIKAČNÍ ÚŘAD: OCHRANA NEZLETILÝCH V RÁMCI DSA

Pohled českého regulátora na ochranu nezletilých v digitálním prostoru představili zástupci Českého telekomunikačního úřadu – Noémi Rákossyová a Tomáš Ondrejka. Ve svých vystoupeních se zaměřili na praktické dopady nařízení Digital Services Act (DSA) na fungování online platforem a jejich povinnosti vůči dětským uživatelům.

Zdůraznili, že platformy disponují velkým množstvím uživatelských dat a technicky jsou schopny rozlišovat dětské a dospělé uživatele, a to nejen na základě prostého ověřování věku. Již u dětí ve věku 1.–2. třídy základní školy se objevují zkušenosti se sexuálním obsahem, přičemž mnohé děti zároveň vnímají online prostředí jako ohrožující.

Mezi diskutované ochranné mechanismy platforem patří zejména:

- vytváření bezpečných zón pro děti,
- omezení nekonečného posouvání obsahu (infinite scroll),
- vypnutí automatického přehrávání dalších videí,
- zákaz cílené reklamy na dětské profily,
- posílení rodičovské kontroly.

Zásadním bodem bylo zdůraznění, že ačkoli již nařízení DSA platí, jeho praktická vymahatelnost v českém prostředí je podmíněna přijetím adaptačního zákona, který je v současné době stále v legislativním procesu v Poslanecké sněmovně. Do jeho schválení jsou možnosti přímého dohledu národního regulátora omezené.

Zástupci ČTÚ zároveň představili aktivity Telekomunikační akademie, která se zaměřuje na prevenci a osvětu a realizuje vzdělávací aktivity přímo ve školách.

Diskuze ukázala, že ochrana dětí v digitálním prostředí není pouze otázkou individuální rodičovské odpovědnosti, ale představuje systémové téma veřejného zdraví, prevence rizikového a závislostního chování a regulace digitálního trhu.

RADA PRE MEDIÁLNE SLUŽBY SLOVENSKÉ REPUBLIKY

Slovenský regulační rámec ochrany nezletilých v prostředí digitálních služeb představil Martin Dorociak z Rady pre mediálne služby Slovenské republiky. Zaměřil se především na praktické implikace DSA pro dohled nad platformami a online službami.

Klíčovým nástrojem hodnocení rizikovosti je podle něj tzv. kompozitní indikátor, který posuzuje:

- design služby,
- typ a formu obsahu (text, fotografie, video),
- způsob jeho šíření a sdílení.

Cílem je identifikovat služby a mechanismy, které mohou zvyšovat expozici dětí rizikovému obsahu. Martin Dorociak zdůraznil význam mezinárodní spolupráce v rámci Trust and Safety Network (síť evropských regulačních a bezpečnostních institucí dohlížejících na ochranu uživatelů), která propojuje regulační instituce v Evropě. Závěrem upozornil na nezastupitelnou roli mediální gramotnosti a nutnost systematického propojování organizací, jež se jí věnují.

EVROPSKÁ KOMISE: DIGITAL SERVICES ACT V PRAXI

Evropský legislativní rámec ochrany dětí v digitálním prostředí představil Luboš Kukliš, zástupce Evropské komise. Ve svém vystoupení shrnul základní principy DSA a jeho cíle v oblasti bezpečnosti online služeb.

Zdůraznil, že pokud je digitální služba primárně určena dětem nebo je dětmi ve velké míře využívána, musí být její podmínky použití formulovány srozumitelně a přiměřeně věku uživatele. Významnou část vystoupení věnoval také ověřování věku (age verification). Představil evropský koncept dvojitě anonymního ověřování věku (double-blind age verification), u něhož:

- aplikace obdrží pouze informaci o věku,
- poskytovatel služby nezískává žádné údaje o konkrétní aktivitě uživatele.

Cílem tohoto systému je ochrana soukromí i bezpečnosti dětí současně.

V rámci diskuze zazněla také zmínka o Austrálii, která je dlouhodobě považována za stát s jedním z nejprogresivnějších regulačních rámců v oblasti ochrany dětí v digitálním prostředí, zejména pokud jde o regulaci online platforem a obsahů dostupných nezletilým.

ZÁVĚR A SHRNUTÍ HLAVNÍCH VÝSTUPŮ KULATÉHO STOLU

Kulatý stůl „Ochrana dětí v digitálním prostředí“ jednoznačně ukázal, že problematika digitálních technologií a jejich dopadů na děti vyžaduje provázaný přístup zdravotnických odborníků, preventivních služeb, národních regulátorů i evropských institucí. Zmíněná data potvrzují, že digitální prostředí významně ovlivňuje tělesný, psychický i sociální vývoj dětí, a to již od velmi raného věku.

Opakovaně byla zdůrazněna nutnost systémové ochrany nezletilých, která nespočívá pouze v odpovědnosti rodiny a školy, ale také v aktivní roli digitálních platforem a ve vymahatelné legislativě. V této souvislosti byl jako klíčový označen Digital Services Act, jehož praktické dopady budou v České republice plně realizovatelné až po přijetí adaptačního zákona.

Vedle regulatorních nástrojů zazněla i potřeba posilování mediální gramotnosti, rozvoje kritického myšlení, podpory offline vztahů a systematického vzdělávání rodičů, pedagogů i odborníků pracujících s dětmi. Diskuze rovněž upozornila na důležitost vyváženého přístupu, který reflektuje nejen ochranu dětí, ale i otázky svobody projevu, soukromí a přiměřené regulace digitálního prostoru.

Setkání tak potvrdilo, že ochrana dětí v digitálním prostředí představuje jedno z klíčových společenských a veřejně-zdravotních témat současnosti, jehož řešení vyžaduje dlouhodobou spolupráci na národní i mezinárodní úrovni.